

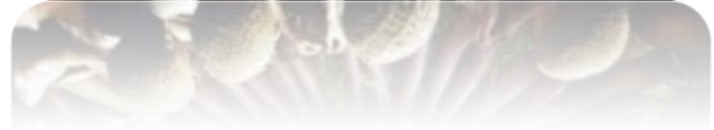
Prácticas
Restaurativas

CÍRCULOS

Aprendendo como optimizar o uso de círculos en calquera contexto

Presentación

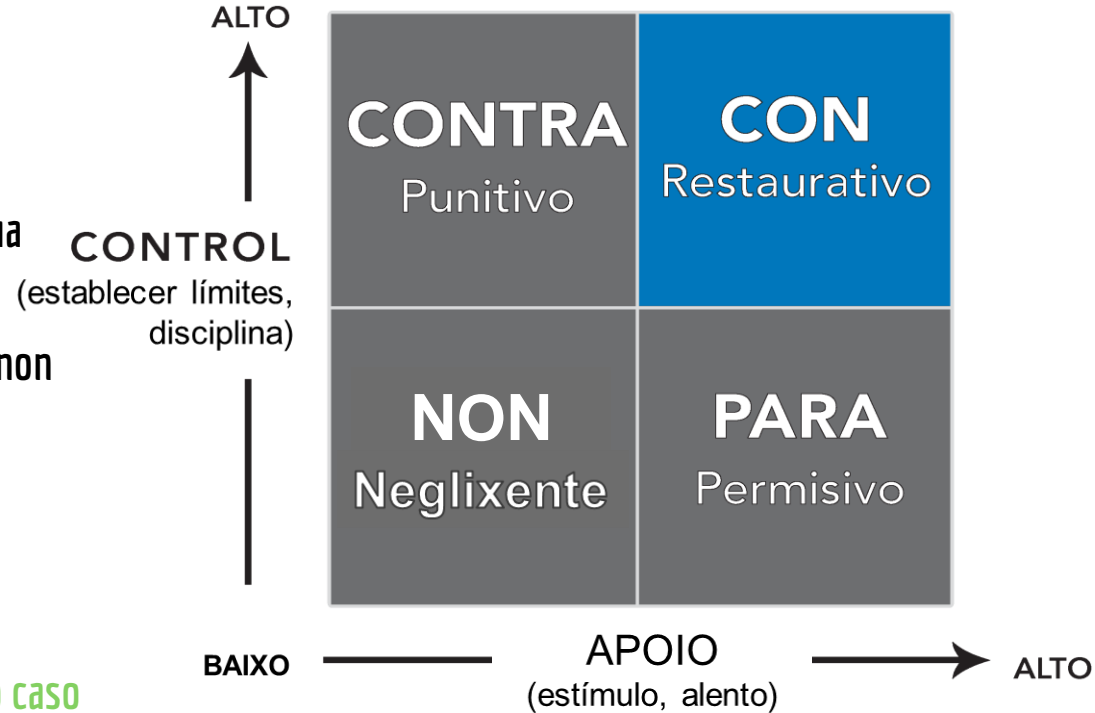
Círculo de presentación

XANELA DA DISCIPLINA

Máis alá de ideas tradicionais...

- ❑ Se quedamos no control non chegaremos a conectar con elas.
- ❑ Se tan so damos apoio, non fomentamos a súa responsabilidade.
- ❑ Se non facemos nin o un nin o outro, mellor non participar...
- ❑ Para dar unha resposta axeitada, debemos aportar moito control e tamén moito apoio.

Adaptado por Paul McCold y Ted Wachtel de Glaser, 1969

Isto servenos para calibrar as nosas actitudes, e no caso de non estar onde desexamos, poder revisalas...

PROCESO XUSTO

“...as persoas temos maior probabilidade de confiar e cooperar libremente con sistemas -xa sexa que gañemos ou perdamos dentro deses sistemas- cando observamos un proceso xusto.”

(W. Chan Kim & Renee Mauborgne, Harvard Business Review, Xaneiro 2003)

Participación
Explicación
Claridade de Expectativas

TEORÍA DOS AFECTOS

PLANTEXAMENTO DE TOMKINS

Tomkins defende que estamos programados para experimentar afectos innatos, afirmando que estamos no noso mellor estado emocional cando somos capaces de:

- Maximizar os nosos afectos positivos
- Minimizar os nosos afectos negativos
- Expresar libremente os nosos afectos
- Maximizar o poder e a capacidade de facer o mais posible as 3 anteriores

A VERGOÑA

- Que é a vergoña?
- Que función cumpre?
- Que pasaría se nunca tivéramos vergoña?

- Cales son as formas negativas nas que manexamos a vergoña?

COMPÁS DA VERGOÑA

Illamento: tendemos a saír correndo, tapar a cara, tomar distancia, física ou emocional da situación.

**ATAQUE A UN
MESMO**

Negación: non recoñecer o que pasa. Non aceptar a realidade.

Ataque a outras persoas: calquera forma de ataque, sexa físico ou verbal.

**ATAQUE A
OUTROS**

Ataque a unha mesma: pode ir dende os pensamentos negativos ata as autolesións.

A VERGOÑA

Cales son as formas positivas nas que manexamos a vergoña?

FORMAS POSITIVAS DE MANEXAR A VERGOÑA

- Falar do que pasou
- Pedir desculpas
- Recoñecer que non se actuou ben
- Dicar como se sinte un

Polo tanto, podemos responder a outras persoas cando experimentan vergoña:

- ✓ Escoitando o que teñen que dicir
- ✓ Estando presentes con elas sen intentar resolverlles o problema
- ✓ Reflexionando sobre o que causou o sentimento de vergoña
- ✓ Validando os seus sentimentos
- ✓ Animando a falar sobre a súa experiencia

HIPÓTESE DE BRAITHWAITE

Separa a acción da persoa

As Prácticas Restaurativas permítenos:

Rexeitar a acción (a conduta inaceptable) porque non responde ás expectativas ou ós estándares

Mentres que:

Recoñece o valor intrínseco da persoa e o seu potencial para contribuír coa sociedade.

VERGOÑA

Vergoña Estigmatizante: Resposta do compás.

Saca ó agresor da comunidade e ponlle unha etiqueta. Esta persoa agora é unha mala persoa que cometeu un crime. Si é empurrada fora da comunidade, é previsible que se vexa involucrada en subculturas negativas que acepten o seu rol.

Vergoña Reintegradora: Resposta responsabilizadora.

Expresa desaprobación do acto pero non saca á persoa ofensora fora da comunidade. Este tipo de vergoña rexeita o acto, pero non á persoa. Permite e promove a reintegración na comunidade ofrecendo os apoios precisos para que isto ocorra.

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

VIDEO REPERTORIO PRACTICAS RESTAURATIVAS

informal

formal

**Formal
Conference**

Reunión Restaurativa Formal

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

A ESTOITA ACTIVA: EMPATÍA

«A Empatía é a capacidade de poñerse na pel da outra»

Non nos limitemos a facer cousas,
esteamos presentes.

VÍDEO: Empatía vs Simpatía

PARA ESCOITAR BEN, É MELLOR NON ...

Interromper

Seleccionar

Criticar

Xulgar

Interrogar

Contra argumentar

Aconsellar

Quitarlle importancia

Ignorar

Distraerse

PARA UNHA BOA ESCOITA

- Facer preguntas de aclaración
- Estar interesados/as na perspectiva das outras persoas
- Parafrasear o que a outra persoa está a dicir, facer un breve resumo
- Validar os sentimentos da persoa, sexan os que sexan

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

DECLARACIONES AFECTIVAS

Transformar as mensaxes:
“ti” (culpabilizadoras),
en mensaxes :
“eu” (como me afecta)

Comunicación Non Violenta:

(Marshal Rosenberg)

Observación / Feito

↓
Sentimento

↓
Necesidade

↓
Petición

DECLARACIONES AFECTIVAS

Poñen límites

Ofrecen retroalimentación

Ensinan empatía

Imos dicir o **QUE NECESITAMOS** á outra persoa sen danar ó vínculo

Imos **SER ASERTIVOS**: dicir o que sentimos **sen** agresividade nin pasividade

Imos **PEDIRLLE RESPONSABILIDADE** á outra persoa e ó mesmo tempo ímoslle proporcionar **apoio** (expresamos como nos sentimos e facemos unha petición)

ACTIVIDADE SOBRE DECLARACIÓNS

Converte nunha declaración afectiva as seguintes expresións:

- Deixa de falar
- Séntate e fai o teu traballo
- Bo traballo!
- Pensa antes de falar
- Concéntrate na túa tarefa e deixa de molestar
- Tes que levarte mellor cos demais
- Ergue a cabeza e mírame

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

Para incidentes onde temos claramente identificadas vítima/s e agresor/es:

Preguntas Restaurativas, 1. AUTOR.

- **Que pasou?**
- **Que pensabas cando ocorreu?**
- **Quen foi afectado por este incidente?**
- **De que xeito foi afectada cada persoa?**
- **Que pensas agora do que sucedeu?**
- **Que podes facer para mellorar as cousas?**

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

Preguntas Restaurativas, 2. RECEPTOR

- Que foi o que pensaches cando te deches conta do sucedido?
- Que impacto tivo este incidente en ti?
- Que impacto tivo nos demais?
- Que foi o máis difícil para ti?
- Que necesitas para que as cousas queden ben?

ACTIVIDADE PREGUNTAS RESTAURATIVAS

En grupos pequenos discutide sobre a implicación destas preguntas (estrutura, beneficios de facelas, posibles respostas, ...)

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

- Dúas categorías de preguntas, as que se fan a quen causou o dano (con ou sen intención) e as que facemos a quen se sentiu danado.
- As preguntas abordan o pasado, presente e futuro
- As preguntas van do individual ó colectivo
- As preguntas axudan a asumir responsabilidade e a conectarse cos sentimentos
- Nunca preguntamos “por que” para non disparar mecanismos defensivos

PREGUNTAS RESTAURATIVAS

**Once upon a time
in a school near
you.....**

Había una vez, en una escuela no tan lejana...

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

PEQUENA REUNIÓN ESPONTÁNEA

Para incidentes onde non hai identificada vítima e agresor:
(as persoas involucradas séntense danadas e, probablemente, tamén causaron dano)

- Que pasou e como te sentiches?
- De que xeito contribuíches no que pasou?
- Quen foi afectado e como?
- Que necesitas que ocorra para que se arranxen as cousas?
- Que podes facer ti para mellorar as cousas?

ACTIVIDADE PEQUENA REUNIÓN ESPONTÁNEA

- Un compañeiro molesta a outro e este o empurra.
- Envíanse mensaxes insultantes un ó outro.
- Unha persoa falou mal de outras as súas costas e estas responderon de forma agresiva, arrinconándoa e amenazándoa.
- ... un caso da vida real...

+ Rincón Boca-Orella. Vídeo Son Gotleu.

+Reflexión sobre a aplicación desta ferramenta no seu entorno.

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

INTRODUCCIÓN

- Círculos e comunidade.
- Círculos (axudar ó alumnado a coñecerse mellor, a expresar as súas emocións sen danar ós outros, a responder a unha conduta problemática, a presentar o contido dun tema, ...)
- Documento: Aspectos fundamentais no uso de círculos

ASPECTOS FUNDAMENTAIS

Facilitating Classroom Circles

CÍRCULOS

A peza de diálogo

POR QUE UTILIZAMOS OS CÍRCULOS

- Igualdade
- Seguridade e confianza
- Responsabilidade
- Lembra que debes facilitar
- Constrúe conexións
- Pertenza

TIPOS DE CÍRCULOS

- Con rolda secuencial
- Con rolda non secuencial
- Tanque de peixes

CÍRCULO SECUENCIAL

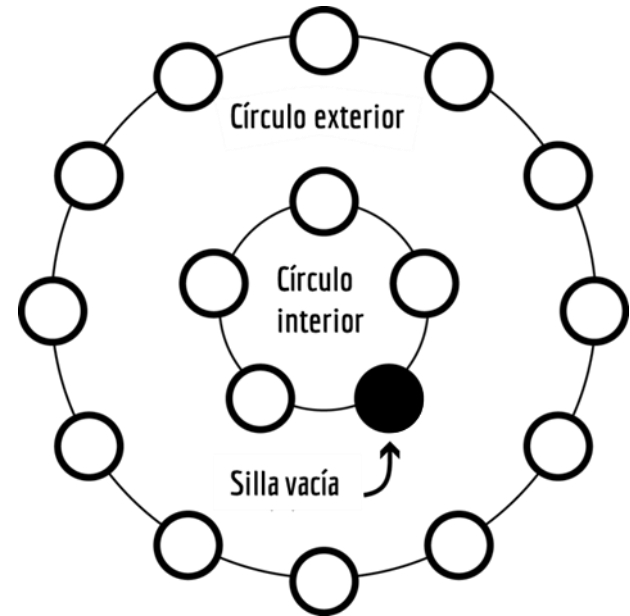
- Pregunta específica
- En orde
- Espérase que todos participen

CÍRCULO NON SECUENCIAL

- Non hai orde preestablecida para participar
- A participación é voluntaria

TANQUE DE PEIXES

- Pode utilizarse con círculos secuenciais ou non secuenciais.
- Cadeira baleira
- Retroalimentación

APLICACIONES DOS CÍRCULOS

- Ó comezo ou final dunha actividade, período (día, semana, trimestre, ...)
- Sobre o contido da actividade (grupos de avaliación, obxectivos persoais, ...).
- Sobre as relacións interpersoais (expresar sentimentos, cualidades das persoas, coñecernos mellor, resolución de conflitos, ...).
- Para acadar acordos respecto a algo (normas, trato adecuado, calquera aspecto da convivencia, ...).
- Para falar das metas ou logros que cada un se propón.
- ...

SEGREDOS PARA O ÉXITO

- Tema e obxectivo claros
- Establecer un ton positivo
- Centrar o tema cando hai desvíos
- Conseguir aliados
- Todos e todas entenden a razón pola que se fai
- Ser optimistas sobre o resultado

ETAPAS E FASES DO CÍRCULO

1. Criterio (o círculo é a mellor opción para abordar ese problema?)
2. Preparación (da introdución e da lista de preguntas)
3. O círculo, fases:
 - ✓ Benvida / Introducción / Crear confianza
 - ✓ Asunto / Tema / Problema
 - ✓ Decisión / Peche
4. Seguimento (avaliar o cumprimento dos acordos)

ESCENARIOS DE CÍRCULOS

- Dividirse en grupos para realizar a actividade
- Pautas: elixir obxectivo
- Elaborar unha introdución ó círculo
- Elaborar as preguntas que se farían no círculo

ESCENARIOS DE CÍRCULOS

- Dividirse en grupos para realizar círculos reactivos
- Pautas: elixir facilitador ou facilitadora, realizar o círculo que se preparou
- Avaliación en gran grupo

PROTOCOLO DE PREVENCIÓN E ACTUACIÓN NOS ÁMBITOS SANITARIO E EDUCATIVO ANTE O RISCO SUICIDA INFANTO-XUVENIL

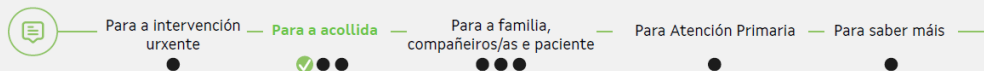
INFORMACIÓN CLAVE

ACTUACIÓN

RECOMENDACIONES

ANEXOS

ÍNDICE

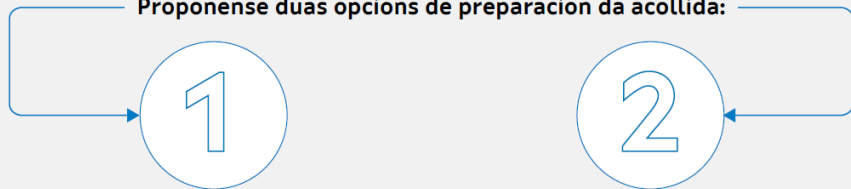
Recomendacións para a acollida tras un intento de suicidio

Non se aconsella realizar accións grupais en caso de autolesións non suicidas ou cando así o indiquen os servizos de saúde mental.

En todos os casos precisase o consentimento da familia e da persoa que realizou o intento.

No caso dos círculos de diálogo a persoa facilitadora debe ter experiencia no seu desenvolvemento.

Propóñense dúas opcións de preparación da acollida:

Desenvolvemento dun círculo de diálogo

Os círculos de diálogo son un tipo de prácticas restaurativas que teñen como obxectivo crear comunidade e xestionar pacificamente os conflitos.

OBXECTIVOS >>

Conversa formal en tutoría sen a presenza do/a alumno/a

Trátase de presentar a situación para permitir expresar as dúbidas e aclaralas

OBXECTIVOS >>

CÍRCULOS PARA AFRONTAR O DUELO

- Na primeira fase, a persoa que facilita o círculo fai unha introdución. Permítense preguntas para que as persoas poidan expoñer algunha dúbida.
- Na segunda fase do círculo ofrécese alle as persoas expresar "como se senten polo ocorrido?", saber como están vivindo estes duros momentos (será un momento para compartir a dor).
- Na terceira fase, ofrécese ás persoas a posibilidade de compartir historias, anécdotas e recordos con esta persoa (especie de homenaxe).
- Finalmente, ofrécese a posibilidade de que as persoas propoñan cousas que se poidan facer algo para recordar/homenaxear á persoa
- Para pechar o círculo agrádese alle as persoas a súa participación, o feito de ter compartido co grupo os seus sentimentos e as súas ideas para poder superar un momento tan duro.

CÍRCULOS PARA AFRONTAR O DUELO - CLAUSTRO

- A primeira pregunta (que música te gusta escoitar?) foi unha pregunta distendida onde nos permitiu aínda coñecernos un pouquiño máis.
- A segunda pregunta (de que color pintarías o día de onte ou o de hoxe?) para entrar xa no ámbito emocional... Momento de compartir tristura, rabia, enfado, empatía, bágoas, silencios,
- Para rematar o círculo dunha maneira máis positiva, pode deixarse o obxecto de diálogo no centro e, voluntariamente, quen queira pode lembrar travesuras, anécdotas ou momentos agradables vividos coa persoa.
- Rematouse cun fortísimo aplauso e com apertas apertas entre todo o grupo.

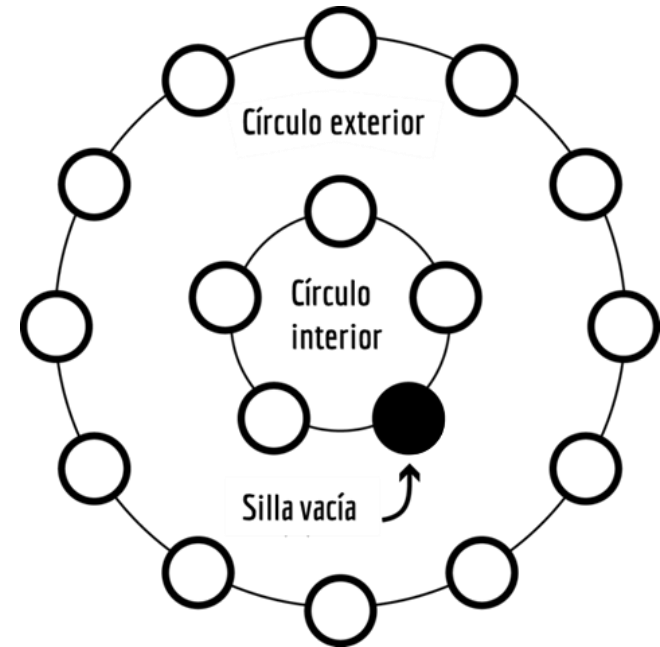
Foi NECESARIO e MOI SANADOR facer esta dinámica.

PRÁCTICAS RESTAURATIVAS EN SON GOTLEU

PLANEANDO UN TANQUE DE PEIXES

- Dous círculos concéntricos
- Cadeira baleira opcional
- Retroalimentación positiva

ESTRUTURA TANQUE DE PEIXES

- 1 voluntario ou voluntaria comparte un problema
- De 5 a 7 minutos ininterrompidos para describir o problema e permitir ó grupo coñecer o caso
- 5 minutos para realizar preguntas aclaratorias
- 10 minutos para ofrecer retroalimentación; o voluntario ou a voluntaria non interrompe, so escoita e toma anotacións
- 2 minutos para que o voluntario ou a voluntaria reflexione sobre o que escoitou e mencione o grupo 1 ou 2 cousas que intentará facer

PROPOSTA DE ACTIVIDADE

Introducir o círculo que imos facer.

- Se foras un super heroe e tiveses un super poder, cal sería e por que?
- Di un lugar no que te gusta estar, no que te sentes a gusto e por que
- Que foi o mellor deste curso ata o momento?
- Que foi o mais complicado deste curso ata o de agora?
- Que cres que aporta este xeito de falar?

Peché do círculo (agradecemos a participación aínda que non saíse “redondo”)

REPERTORIO DAS PRÁCTICAS RESTAURATIVAS

INFORMAL

FORMAL

A escoita

Declaracións afectivas

Preguntas restaurativas

Pequena reunión espontánea

Círculos restaurativos

Reunións formais

REUNIÓNS RESTAURATIVAS

- Reunión dirixida por unha FACILITADORA, que xunta ás persoas involucradas e afectadas nun incidente (alternativa ó sistema disciplinario ordinario). A facilitadora guía o proceso, e rexistra os acordos, sen impoñer, aconsellar nin decidir nada.
- Interven en os e as autoras, os e as vítimas, as persoas afectadas e as persoas de apoio das dúas partes.
- Búscase atender á vítima, responsabilizar ós e ás autoras, restaurar as relacións, reparar os danos e asumir compromisos de futuro

CANDO SE PODE FACER

Cando tanto os agresores como as vítimas aceptan de forma **voluntaria**, e os agresores teñan aceptado previamente **a súa responsabilidade nos feitos**.

Tan so pode facerse unha reunión por incidente

A prioridade son as **necesidades das vítimas**

PREPARACIÓN DA REUNIÓN

Entrevistas individuais con todas as persoas que participaran na reunión:

- Infractor ou infractores
- Víctima ou vítimas
- Persoas afectadas directa ou indirectamente
- Persoas de apoio da/s vítima/s
- Persoas de apoio do/s infractor/es

ESCOITAR EMPATICAMENTE Á PERSOA:
¿Que pasou? ¿Como te sentes? ¿Que necesitas?

INFORMAR SOBRE O FUNCIONAMENTO E
OBXECTIVOS DA REUNIÓN:
¿Como afectou o incidente a cada persoa?
¿Que debemos facer para reparar o dano?

RESOLVER ÁS SÚAS DÚBIDAS E
ASEGURARSE QUE VAI PARTICIPAR DE
FORMA VOLUNTARIA

A REUNIÓN

A Facilitadora segue un GUIÓN preestablecido de preguntas a cada participante.

Este guión está formado polas preguntas afectivas, e céntrase en cómo foron afectadas as persoas e cómo se vai reparar o dano.

Compartir un tempo mentres se prepara o acordo.

Compromisos de futuro e asinar os acordos Planificación dunha REUNIÓN DE SEGUIMIENTO para certificar que están a cumprirse os acordos.

Teachers' Circle

Círculo de Maestros

MOITAS GRACIAS!

rpdelisn@gmail.com

anapezfigue@gmail.com

Prácticas
Restaurativas